

Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

Svar på ISF-rapport

**Rapport – Skenseparerade, särlevande eller sammanboende?
(2026:2)**

Försäkringskassan 2026

Datum: 2026-04-17

Svar på ISF-rapport *Skenseparerade, särlevande eller sammanboende?* (2026:2)
2025/002172 och 2025/024666



Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

Innehåll

Sammanfattning	3
Försäkringskassans svar.....	3
Reflektioner kring underlaget.....	3
Bostadsbidrag	3
Underhållsstöd	4
Kontrollverksamheten	5
Försäkringskassans svar på ISF:s rekommendation	5

Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har analyserat vilka incitament som finns för skenseparationer inom förmånerna bostadsbidrag och underhållsstöd, vilka ekonomiska resultat som kan uppnås genom skenseparation för olika grupper, samt hur Försäkringskassan arbetar inom förmånerna och kontrollverksamheten för att upptäcka och motverka felaktiga utbetalningar på grund av skenseparationer.

Huvudsakliga slutsatser är att det är oklart hur vanligt det är med skenseparationer och att få kontrollutredningar om misstänkt sammanboende leder till återkrav och polisanmälan. Det finns även skilda incitament till skenseparation för olika grupper inom bostadsbidraget och underhållsstödet, men sammantaget är incitamenten små för de flesta. Det är inte heller möjligt att maximera fördelarna inom båda förmånerna samtidigt. Det finns dessutom flera motverkande moment i förmånernas uppbyggnad och hur Försäkringskassan arbetar med att förhindra felaktiga utbetalningar på grund av felaktiga uppgifter om särlevnad som gör att personer som skenseparerar riskerar upptäckt och åtgärder. Handläggare och kontrollutredare upplever dock att det kan vara svårt att upptäcka om någon medvetet lämnar felaktiga uppgifter och att deras verktyg är begränsade. I rapporten konstateras också att Försäkringskassan sedan den 1 december 2025 har fått utökade rättsliga möjligheter att hämta in uppgifter som behövs i en utredning.¹

ISF lämnar en rekommendation till Försäkringskassan som besvaras nedan.

Försäkringskassans svar

Reflektioner kring underlaget

Bostadsbidrag

I rapporten beräknas den ekonomiska fördelen främst som skillnaden mellan det bostadsbidrag en separerad person får minus det bostadsbidrag samma person får som sammanboende (med samma antal barn och inkomst). Rapporten visar att för ett par med hemmavarande barn som har mycket låg inkomst eller ingen inkomst alls finns det inom bostadsbidrag ingen ekonomisk fördel att skenseparera. Det anges också att den ekonomiska fördelen av skenseparation är låg för de flesta. Försäkringskassan vill ändå nämna risken för skenseparation hos sammanboende där en förälder har en låg inkomst och den andre har så pass hög inkomst att den sammanlagda inkomsten innebär att bostadsbidrag som sammanboende inte är aktuellt. I dessa fall kan det finnas incitament att skenseparera så att föräldern med låg inkomst får bostadsbidrag som ensamstående med hemmavarande barn. Likaså blir bostadsbidraget högre om två sammanboende med låga inkomster skenseparerar och båda får bostadsbidrag som ensamstående med växelvist boende barn. I rapporten nämns att dessa två scenarier inte är sannolika då det innebär att parterna måste vara folkbokförda på olika adresser, men vår uppfattning är att de ändå förekommer. Det finns även hushåll som har bostadsbidrag men inte underhållsstöd (och tvärtom). I dessa fall minskas inte risken för skenseparation av att de ekonomiska fördelarna går i motsatt riktning mellan förmånerna.

Försäkringskassan ser relativt höga risker kopplade till sammanboende inom bostadsbidrag vid årliga riskanalyser om felaktiga utbetalningar, men riskerna bedöms ha minskat något i sannolikhet de senaste åren. Det beror på ett antal domar i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) under 2023 som förtydligat tillämpningen. Samtidigt kontrolleras också folkbokföringsuppgifter i större utsträckning än tidigare vilket ytterligare minskar sannolikheten för felaktiga utbetalningar.

¹ 110 kap. 14, 20 och 31-33 §§ SFB

Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

Underhållsstöd

Rapporten uttrycker att det finns vissa barriärer i förmånens konstruktion som fungerar som motverkande incitament för skenseparation. Det anges att: *"En barriär är att varken bostadsbidrag eller underhållsstöd är förmåner som löper på år efter år²*. Här vill Försäkringskassan gärna förtydliga att underhållsstöd är en förmån som betalas ut löpande varje månad från och med beviljandemånaden till och med att barnet fyller 18 år, så länge det inte kommer impulser om till exempel ändrad folkbokföring som innebär att en manuell utredning ska startas. Om föräldrar återupptar eller fortsätter sin parrelation utan att vare sig bli folkbokförda på samma adress, få nytt gemensamt barn eller liknande så behöver förmånen därmed få indikationer på annat sätt, såsom externa impulser från andra myndigheter eller privatpersoner för att upptäcka felaktiga utbetalningar på grund av skenseparationer. Förhoppningen är att ny och utökad lagstiftning om uppgiftslämnande mellan myndigheter kommer att kunna leda till fler sådana impulser från till exempel Skatteverket och kommuner framöver.

Försäkringskassan håller med ISF om att förstasamtalet med föräldrarna i ansökningsärenden har ett högt värde och kan ses som en barriär för att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar. I förstasamtalet kontaktas föräldrarna och handläggarna ställer frågor om boende och relationen mellan föräldrarna, undersöker om föräldrarna kan reglera underhållet för sina barn själva samt informerar om regler (som skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden och indragningsbestämmelsen). Därmed minskar risken för felaktiga utbetalningar på grund av omedvetna fel där föräldrarna inte har förstått förutsättningarna för att få underhållsstöd. Risken för felaktiga utbetalningar där föräldrar medvetet undanhåller uppgifter eller där relationen är oklar kvarstår dock, även om den kan minskas något genom information om konsekvenser av att lämna felaktiga uppgifter.

Enligt ISF kan även skälighetsbedömningar av betalningsskyldigheten indirekt förhindra felaktiga utbetalningar, eftersom det ekonomiska incitamentet för skenseparation minskar eller försvinner när Försäkringskassan beslutar om ett betalningsbelopp som är högre än noll kronor. Försäkringskassan instämmer i att skälighetsbedömningar kan vara ett bra verktyg, men myndigheten har tyvärr sällan möjlighet att få information om till exempel utländsk inkomst, intäkter från näringsverksamhet som inte deklarerats eller inkomst från kriminell verksamhet som skulle kunna vara skäl för ett höjt belopp. Det kan även finnas ekonomiska incitament för skenseparation i de fall där det finns ett högre fastställt betalningsbelopp, eftersom ett fastställt belopp inte innebär att inbetalningar sker. Om sådan skuld lämnas över till Kronofogden medför det inte alltid negativa ekonomiska konsekvenser för den bidragsskyldiga föräldern, om hen till exempel främst har tillgångar utomlands eller som på andra sätt är dolda för svenska myndigheter.

I rapporten beräknas den ekonomiska fördelen för skenseparationer som utbetalt underhållsstöd minus betalningsbelopp och den högsta ekonomiska fördelen föreligger då när en bidragsskyldig förälder har en låg inkomst och därmed ett lågt betalningsbelopp. Det anges att endast en femtedel av de betalningsskyldiga föräldrarna har en så låg inkomst att betalningsbeloppet är noll eller lågt. Den statistik som finns i rapporten och som har hämtats från Försäkringskassans hemsida³ anger antalet bidragsskyldiga som har haft minst ett betalningsbelopp som inte är noll (samma definition står i rapporten). Det innebär att det även finns ytterligare föräldrar som inte har haft ett belopp att betala överhuvudtaget (noll kronor under hela perioden) och som därmed också skulle kunna ha en högre ekonomisk fördel av skenseparation.

² S 146 i rapporten

³ "Antal bidragsskyldiga avser beslut där det förekommer minst ett återbetalningsbelopp större än 0 kronor." [Statistikdatabas - Försäkringskassan](#)

Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

Sammantaget finns det därmed, precis som ISF skriver, ekonomiska fördelar av skenseparation som kan vara betydande för vissa föräldrar även om det också finns motverkande incitament inom förmånen. Sammanboende (eller så kallat fortsatt familjesamband) är en av de risker som återkommande listas högst i årlig riskanalys om felaktiga utbetalningar inom underhållsstöd. Det gäller både vid ansökan och i löpande ärenden. Inom myndigheten pågår därmed regelbundet förbättringsaktiviteter för att fördjupa handläggarnas kunskap såsom kompetenshöjande insatser i samtalsteknik, utredningsmetodik samt kvalitetsuppföljningar genom aktgranskning.

Kontrollverksamheten

Försäkringskassan håller med ISF om att de utredningsmetoder som används av kontrollutredare ur ett rättsligt perspektiv är samma som ordinarie förmånshandläggare kan använda. Den nya lagstiftning som tillkommit har gett en större möjlighet att utreda både till exempel tredje person och att begära in uppgifter från banker.

Den nya och utökade lagstiftningen om uppgiftslämnande mellan myndigheter kommer, som tidigare nämnts, förhoppningsvis även att ge andra myndigheter ökade möjligheter att underrätta Försäkringskassan om den information de har om misstänkta skenseparationer, till exempel folkbokföringen inom Skatteverket, då skenseparation dessutom anses vara ett folkbokföringsbrott.

Myndigheten vill även lyfta att det är utmanande att utreda misstänkt sammanboende för retroaktiv tid, då det kan vara svårt att bevisa både felaktigheter och en medvetenhet hos aktuella parter. Det är anledningen till den låga andelen återkrav och i förlängningen polisanmälningar.

Vi hänvisar även till tidigare svar på ISF-rapporten *Kontrollutredningar vid misstänkta bidragsbrott* (2025:14).

Försäkringskassans svar på ISF:s rekommendation

Försäkringskassan bör överväga att ge handläggare inom både bostadsbidraget och underhållsstödet bättre förutsättningar att utreda oklarheter redan i samband med en ansökan om ersättningarna

Försäkringskassan tackar för granskningen och rekommendationen. Vi instämmer i att bedömningar av särlevnad och sammanboende ofta är komplicerade. Det uppstår inte sällan situationer där bedömningen av särlevnad och sammanboende skiljer sig mellan bostadsbidrag och underhållsstöd och därmed har dialogen med föräldrarna i vissa fall också blivit svårare. Försäkringskassan ser, som nämnts tidigare, även samma utökade möjligheter som ISF till utredning i och med lagändringen som trädde i kraft 1 december 2025. Myndigheten kan därmed, liksom ISF, se att det till exempel skulle kunna vara lämpligt att använda de utökade möjligheterna i ansökningsärenden där handläggaren fått en indikation som visar ett behov av att utreda eventuell särlevnad eller sammanboende djupare, men även vid impulser i löpande ärenden.

Vi håller även med ISF om att det inte enbart handlar om vilka utredningsbefogenheter som finns utan också att det generellt kan vara svårt att avgöra om föräldrar är särlevande eller sammanboende då det inte alltid finns ett entydigt svar. Det rör privata relationer mellan två parter som i vissa fall dessutom själva ser olika på vilken typ av förhållande de har och om de är ett par eller inte.

ISF tar även upp att det rent lagligt inte finns någon skiljelinje mellan förmånshandläggare och kontrollutredare, utan att skillnaden i vilka moment som görs i utredningar handlar om Försäkringskassans organisation och styrning. Inom myndigheten har nyligen Bidragsbrottsavdelningen bildats. I avdelningen ingår bland annat verksamheten för återkrav och kontroll. Arbetet med den nya avdelningen och hur



Informationsklass	Datum	Diarienummer
Öppen	2026-04-17	FK 2025/002172 och 2025/024666

samarbetet med och gränssnittet till andra avdelningar ska se ut framöver pågår. Nyligen har även vissa handläggare inom bostadsbidrag och underhållsstöd fått utbildning i och själva börjat handlägga kontrollärenden som startas genom anonyma anmälningar. Det arbetet pågår till att börja med under perioden februari till och med maj 2026. Det kan förhoppningsvis komma att leda till bättre spridning av kunskap till handläggarna om utredningar inom misstänkt sammanboende och till en mindre skarp skiljelinje mellan förmånerna och kontrollverksamheten framöver. Förändringen är än så länge endast beslutad för en viss period, men hanteringen kommer sedan att utvärderas.

Försäkringskassan kommer att beakta ISF:s rekommendation i det fortsatta arbetet med att avgöra på vilket sätt de utökade rättsliga möjligheterna ska användas i handläggningen inom underhållsstöd och bostadsbidrag framöver. Myndigheten kommer sedan att kartlägga behoven av eventuell kompetensutveckling för att verksamheten ska kunna utreda på beslutat sätt.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Alexandra Wallin i närvaro av avdelningschef Stefan Forsberg samt verksamhetsutvecklare Lina Löwenborg, den senare som föredragande.

Alexandra Wallin

Lina Löwenborg